
Crkva i migrantska kriza nekad i danas

Migracije ili seobe naroda ni u Starome svijetu nisu bile rijetkost, premda su se događale na nešto drugačiji način nego što se događaju danas. Vratimo li se u povijest onoga svijeta, uočiti ćemo da su se svakih dva ili tri stoljeća odvijala veća premještanja naroda, koja su dovodila do gotovo 'tektonskih' društvenih poremećaja. Težnju stvaranja stabilnijega društva imali su takozvani civilizirani narodi, koji su, kad bi dosegli određenu razinu uspjeha i napretka, nastojali grčevito zadržati zemaljske dobrobiti i blagodati, poradi kojih su im na granicama kao stalna prijetnja bili nomadski narodi željni njihova bogatstva. No ni oni civilizirani narodi koji su htjeli očuvati svoj poredak, nisu bili pošteđeni imperijalističkih želja prema drugima, te su i sami tako stvorili i izgradili svoja društva, kraljevstva i carstva najčešće pljačkajući i pustošeći slabije od sebe. Zajedničko im je bilo da su i jedni i drugi htjeli na lagan način, bez velikog napora, osigurati budućnost svojim narodima i državama. Odnosi su bili zasnovani na pravu jačega, na interesu, iskorištavanju i porobljavanju, te nije bez povoda nastala ona rimska uzrečica *Vae victis! – Jao pobijedenima!*, jer su se pobijedeni loše provodili pod vlašću pobjednika.

Crkva Staroga svijeta i sama se našla u izazovu takvih odnosa kad se kršćanska vjera iz neposrednog okruženja židovskog naroda prenijela u helenistički grčko-rimski svijet. Upravo u tom svijetu iz kojeg ima najviše povijesnih informacija, Crkva se raširila i dala svoj obol njegovoj izgradnji, razvoju i dobrobiti, osjećajući taj svijet svojim, jer je velika većina njezinih članova bila iz tog istog okruženja. Stoga ne čudi što su kršćani grčko-rimski svijet jasno i odgovorno doživljavali kao vlastiti, jer on je bio njihova zemaljska domovina koju su ljubili i za čiju su dobrobit iskreno skrbili priželjkujući miran i stabilan život. Aktivniji doprinos Crkve očitovao se od 4. st., od trenutka kad je Crkva dobila slobodu, te je tada imala i više prostora za javno djelovanje. Stoga je razumljiv plač sv. Jeronima nad padom Rima, središta i simbola Carstva, pod najezdom Alarikovih snaga (410. g.). Četrdeset godina kasnije papa Lav Veliki izići će pred Atilu (452. g.) i nekim čudom ishoditi od njega da ne nastavi svoj pohod prema Rimu, već se vrati natrag. Isto će tako tri godine kasnije (455. g.) pod najezdom Genserikovih Vandala ishoditi jamstvo da neće biti ubijanja u Rimu. No ipak to neće biti dovoljno da se zaustavi kasni-

ja najezda Gota koji će srušiti Zapadno Rimsko Carstvo (476. g.) i promijeniti dotadašnju sliku Europe. Slika Europe bit će u trajnome mijenjaju i u sljedećim stoljećima, kada Zapad počnu pritiskati i germanska plemena, a nešto kasnije i avarska i slavenska, te od Staroga svijeta neće ostati pošteđena nijedna 'svetinja'.

No Crkva u tim vremenima nije ostala nostalgичno plakati za Starim svijetom skrštenih ruku, već je shvatila da su se vremena promijenila te da se valja trgnuti i djelovati u novim okolnostima, živeti Evanđelje i prenoseći ga narodima koji su srušili dotadašnju uljudbu. Premda je znala vrednovati dosege pojedine uljudbe, ipak nije ostala okamenjena i zarobljena predodžbama nekadašnjega Carstva tek žaleći za onim što je propalo, već je zdušno nastojala, unatoč svim poteškoćama, podići na noge cijelo društvo. Ne može se reći da Crkvi onoga vremena nije bilo žao što propada država u kojoj su mnogi njezini članovi imali zemaljsku domovinu, pa je zato preko svojih uglednika, papa i biskupa, i intervenirala humanitarno, nastojeći sačuvati barem živote svojih sugrađana kao najveću vrijednost. No brzo je shvatila da se dogodio nepovratan proces, te je u drugom koraku smogla snage tim istim osvajačima navijestiti radosnu vijest i opismeniti ih za vrijednosti Evanđelja, ali i za najbolje sadržaje (školstvo i pismenost, kulturu i umjetnost...) negdašnje grčko-rimske uljudbe.

Ne znam je li danas primjereno povući istu paralelu u vremenu kad se uspostavlja svjetski poredak, te svjetska zajednica, svjesna sebe i potreba i prava svih naroda, želi biti jamac uređenih odnosa među svima, što je svakako vrijedno hvale. Ali migrantska kriza danas ipak pokazuje da međunarodna zajednica ili ne funkcionira ili u nekim pitanjima ne želi funkcionirati za dobrobit ljudi i njihovih naroda i država. Ako se stvara novi svijet koji se ne temelji na sili i pravu jačega, već na pravu pravde i pravice koju imaju i pojedinci i narodi, onda začuđuje što svjetska zajednica ne rješava dosljedno ni pravna ni humanitarna pitanja koja se tiču migranata, a još manje se trudi zajamčiti cjelovit razvoj u zemljama iz kojih dolaze, to jest rješavati uzroke krize, ako je riječ o stvarnoj krizi, a ne o upravljanim preseljavanju pučanstva.

Upravo zato Crkva ni danas ne može promatrati bez zabrinutosti najezdu migranata; ona sa zebnjom promatra hoće li doći do urušavanja do sada izgrađenih kulturnih i uljudbenih vrijednosti dolaskom stotina tisuća ljudi koji ne drže do takvih vrijednosti. Nikome nije svejedno stati pred činjenicu nezakonitog prelaženja granice i eventualnog useljavanja koje dovodi u pitanje cjelovitost pravnoga i životnog suvereniteta pojedinih država i društva kao takvoga

te time početak njegova urušavanja. Striktno gledano, kao i nekad, migrantska kriza nije izravno problem Crkve, jer nije vjerski problem. No Crkva ga ne može ignorirati ako želi stati u obranu istinskih humanih, čudorednih i pravnih vrijednosti svoje uljudbe. S druge pak strane, Crkva u ime humanosti i temeljnih prava svakog pojedinca nikada ne bi smjela otkazati ljubav i pomoć onima kojima su ugroženi život i prava, bez obzira odakle dolazili. Samo će vrijeme pokazati jesu li pod krinkom humanitarnoga u Europu ušli ljudi s osvajačkim imperativom kojima je kršćanska Europa bila trn u oku ili oni kojima je pomoć stvarno bila potrebna. Način na koji se to zbiva, govori o onom prvom, no činjenica je da se Crkva još koleba, ne znajući je li prioritet pravog humanizma i humanitarnog djelovanja štiti prava svoga naroda i uljudbe ili pak prava pridošlica koji se pozivaju na milosrđe i razumijevanje naroda preko čijih granica prolaze, a u mnogim slučajevima nisu spremni poštivati vrijednosti naroda i društva koje ih prima.

Ako se Crkva nekad nije poistovjećivala s društvom u kojem su većinu činili kršćani, to još manje ima razloga činiti sada, u suvremenom društvu u kojem dominiraju interesne sfere, a koje se otvoreno poganzira i suprotstavlja nauku Božjemu. Ako nekoć, kad su 'katoličko' carstvo rušila gotska plemena krivovjerne arijanske vjeroispovijesti, a potom i ona barbarsko-poganska plemena Germana, Avara i Slavena, migrantske krize nisu bile vjerski problem, danas su to još manje. Takve pojave su prije svega dobro protresle temelje društva, pokazujući, prokazujući i gazeći ono što je u njemu bilo trulo i što je vapilo za temeljitom životnom obnovom. Premda u mnogim trenutcima svatko dođe u iskušenje da na današnji kontekst primijeni onu Katonovu parafrazirajući je u: *Ceterum censeo Europam delendam esse*. Jer ovakva Europa, bez božanskih temelja, s otvorenom antiobiteljskom i antinacionalnom i antikršćanskom politikom, nema jamstvo dugoročnosti. No mislim da nije put Crkve ni kršćanstva zazivati propast društva, već zagovarati put koji je Gospodin naznačio u prvome stoljeću, a vrijedi i za dvadesetprvo, a to je: *Ceterum censeo Europam convertendam esse*. Mislim da Crkva, pastiri i vjernici, pojedinci i obitelji, ima pune ruke posla, te da se trebamo trgnuti iz zimskog sna u koji nas je dovelo ovo vrijeme materijalizma i lagodnosti, luksuza i nemoralna, što se na Crkvu tako katastrofalno odrazilo u posljednjih nekoliko desetljeća. Danas stoga ova kriza može biti korisna da protrese i temelje crkvenog ponašanja, jer Crkva i sama u trulom društvu pokazuje znakove iste čudoredne truleži, umjesto da bude sol zemlje i svjetlo svijeta. Pa kad ne možemo bez zabrinutosti promatrati najezdu migranata, trebali

bismo učiti od 'učiteljice života', te se pripremati za zahtjeve koje će pred nas donijeti nadolazeće vrijeme, koje će nas najvjerojatnije prisiliti da se trgnemo i krenemo jasnije svjedočiti, gradeći na autentičnim evanđeoskim temeljima novo društvo i novu uljudbu, prožetu Božjom ljubavlju, to jest novi Božji grad, kako bi rekao sv. Augustin.

Ivan Bodrožić